

ЮРИДИЧНА ХРОНІКА

Юрій Пономаренко

доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінального права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
голова громадської організації
“Всеукраїнська асоціація кримінального права”

DOI: 10.33498/Юш-2025-07-163

ТВОРЧА СПАДЩИНА ПРОФЕСОРА ВОЛОДИМИРА СТАШИСА В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Міжнародна науково-практична конференція під такою назвою відбулася 10 липня 2025 р. з нагоди 100-річчя від дня народження видатного українського ученого, педагога й організатора вищої школи професора Володимира Володимировича Сташиса. Конференція була організована спільно Національним юридичним університетом імені Ярослава Мудрого, Науково-дослідним інститутом вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України, громадською організацією “Всеукраїнська асоціація кримінального права” та Українською національною групою Міжнародної асоціації кримінального права.

Президія конференції (зліва направо):
Ю. Пономаренко, В. Журавель, А. Гетьман, В. Городовенко

Проведення конференції стало даниною пам'яті вдячних учнів і наступників своєму великому Вчителю – професору Володимиру Сташису, ім'я якого назавжди вписане в історію української і світової юриспруденції. Увесь

© Юрій Пономаренко, 2025

свій науковий і педагогічний, організаторський і подвижницький життєвий шлях він пройшов у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого. Тут він здобув вищу освіту (1946–1950), навчався в аспірантурі (1950–1953) і захистив дисертацію (1954), отримав вчені звання спершу доцента (1962), а потім і професора (1973), працював асистентом (1953–1955), старшим викладачем (1955–1956), завідувачем спершу об'єднаної кафедри кримінального права і процесу (1956–1964), а згодом кафедри кримінального права (1964–1991), а відтоді й до останнього дня свого життя – професором кафедри кримінального права. У 1964–1968 В. Сташис обіймав посаду проректора з навчальної і наукової роботи, а у 1968–2010 рр. – першого проректора Університету, водночас неодноразово виконуючи обов'язки його ректора. У 2010–2011 рр. він був радником ректора Університету. Був одним з ініціаторів створення і академіків-засновників Національної академії правових наук України (1993), став засновником НДІ вивчення проблем злочинності у структурі Академії (1995), який нині носить його ім'я.

У роботі конференції взяли участь понад 100 учасників, частина з яких зібралися наживо у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого (м. Харків), а решта – долучилися дистанційно. Передусім це були представники виплеканої ювіляром Харківської школи кримінального права, а також провідні українські криміналісти з університетів Києва, Львова, Одеси, Дніпра, Запоріжжя, Вінниці, Івано-Франківська, Ужгорода та багатьох інших міст.

Відкрив конференцію ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого професор А. ГЕТЬМАН, який у своєму виступі відзначив великий внесок ювіляра у становлення юридичної освіти і науки в Україні та наголосив на необхідності збереження і розвитку надбань наших учителів. Також з вітальними зверненнями до учасників виступили президент Національної академії правових наук України професор В. ЖУРАВЕЛЬ, голова Наглядової ради Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, суддя Конституційного Суду України професор В. Городовенко та головний редактор юридичного журналу “Право України” професор О. Святоцький.

Далі відбулися дві наукові сесії, у доповідях на яких учасники конференції не лише з вдячністю згадували про ювіляра та його роль в їхньому житті, а й оцінювали з позицій сучасності внесок В. Сташиса у становлення й розвиток державних інституцій України, її правової системи, юридичної освіти і науки.

Першу наукову сесію відкрив професор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Ю. БАУЛІН, який у своїй доповіді “Наукові погляди академіка В. Сташиса щодо змісту і юридичної форми КК у порівнянні з проектом нового КК України” висвітлив питання розвитку ідей професора В. Сташиса щодо нормотворення у кримінальному праві в

проєкті нового КК України, що нині розробляється очолюваною ним робочою групою з питань розвитку кримінального права Комісії з питань правової реформи при Президентові України. Далі, професор Національного університету “Одеська юридична академія” Є. Стрельцов у доповіді “Ми спираємось на плечі гігантів. До 100-річчя від дня народження Героя України, академіка В. Сташиса” звернувся до методологічних засад урахування творчої спадщини попередників у сучасному науковому дискурсі.

Учасники і гості конференції
(на першому плані: професори О. Святоцький, В. Борисов, Н. Гуторова, В. Комаров)

Професор Українського католицького університету В. Навроцький у доповіді “Проекція підходів В. Сташиса щодо співвідношення кримінально- та цивільно-правових засобів на сьогодні” порушив проблематику міжгалузєвої взаємодії кримінального та цивільного права при регулюванні суспільних відносин. Радник при дирекції Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України професор В. Борисов доповів про актуальні питання відповідальності за злочини проти особи і висвітлив експлікацію на сьогоднішній поглядів ювіляра з цього питання у доповіді “Розв’язання питань відповідальності за злочини проти особи в працях академіка В. Сташиса”.

Використання цих ідей у сьогоднішній день стало й предметом доповіді з теми “Розвиток вчення В. Сташиса про кримінальну відповідальність за злочини

проти життя і здоров'я”, з якою виступила професорка Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Н. Гуторова. Професор Національного університету “Києво-Могилянська академія” М. Хавронюк у доповіді з теми “Школи і концепції причин злочинності та їх врахування під час реформування системи кримінальної юстиції України” звернувся до проблем кореляції між різними розуміннями причин злочинності і підходами до реформування системи кримінальної юстиції в Україні.

Професор Національного університету “Одеська юридична академія” В. Туляков у доповіді на тему “В. Сташис і сучасне транснаціональне кримінальне право: науковий дороговказ у добу змін” наголосив на актуальності врахування транснаціональних установлень при реформуванні приписів національного кримінального законодавства. Завершив першу сесію професор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого В. ШЕПТЬКО, який у доповіді на тему “Внесок академіка В. Сташиса в розвиток юридичної освіти та науки в Україні” підсумував загальне значення доробку ювіляра для становлення вітчизняної юридичної науки та вищої школи.

Другу наукову сесію відкрила професорка Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Л. Демидова, яка у доповіді з теми “Філософське призначення творчої спадщини професора Володимира Сташиса” окреслила деякі філософські питання наукового доробку ювіляра. Далі, професор того ж університету М. ШЕПТЬКО у доповіді на тему “Академік Володимир Сташис – видатний учений, державник, організатор юридичної освіти та науки України” висвітлив низку аспектів, що стосуються внеску В. Сташиса у становлення і розвиток вищої школи і юридичної науки в Україні.

Після цього доцентка Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого О. ХАРИТОНОВА у доповіді на тему “Феміністична кримінологія та витоки її дослідницької інфраструктури в Україні (до 100-річчя академіка В. Сташиса)” порушила актуальні питання становлення і розвитку феміністичної кримінології в Україні та ролі ювіляра у формуванні її передумов. Професор Національного аерокосмічного університету “Харківський авіаційний інститут” А. СТЕПАНЮК у доповіді “Модельний закон про в'язниці і проблеми створення в'язничної системи в Україні” висвітлив питання, пов'язані з інституційними та правовими аспектами виконання покарання у виді позбавлення волі за чинним та перспективним кримінальним законодавством України.

Далі, професор Ужгородського національного університету А. Андрушко доповів про результати своїх досліджень проблематики кримінальної відповідальності за заклики до геноциду, виклавши їх у доповіді з теми “Окремі питання відповідальності за діяння, передбачені ч. 2 ст. 442 КК України”. Доцентка Харківського національного педагогічного університе-

ту імені Г. С. Сковороди Т. Павленко виступила з доповіддю “Захист права людини на життя: реалії воєнного сьогодення”, а асистентка Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Ю. Забуга доповіла про “Особливості призначення покарання неповнолітнім за чинним КК крізь призму принципів невідворотності кримінальної відповідальності та індивідуалізації покарання”.

Нарешті, завідувач кафедри кримінального права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Ю. Пономаренко у доповіді з теми “Врахування в проєкті нового КК України правил конструювання системи покарань, сформульованих у працях професора В. Сташиса” показав, як ідеї щодо системи покарань, сформульовані свого часу професором В. Сташисом, використовуються нині в нормотворчій роботі робочої групи з питань розвитку кримінального права Комісії з питань правової реформи при Президентові України.

У дискусіях і обговореннях матеріалів доповідей узяли участь й інші учасники та гості конференції. До роботи конференції долучилася донька професора В. Сташиса – Оксана Сташис, яка поділилася теплими спогадами про батька та висловила слова вдячності й підтримки учасникам заходу, Університетові та Україні.

Загалом, оцінюючи наукову спадщину В. Сташиса, учасники конференції сходилися на тому, що й за спливом майже півтора десятиліття після відходу професора у вічність його наукові здобутки залишаються предметом наукового дискурсу його наступників. Зокрема, у сучасній українській кримінально-правовій науці активно досліджуються загальні питання методології реформування і розвитку кримінального законодавства, питання учення про підставу кримінальної відповідальності, відповідальність за організовану та рецидивну злочинну діяльність, питання учення про покарання, про його призначення та про звільнення від нього, про відповідальність за кримінальні правопорушення проти життя і здоров'я людини та у сфері господарської діяльності, а також ціла низка інших питань, що досліджувалися Володимиром Сташисом.

За результатами конференції видано збірник матеріалів, а також прийнято рішення про формування тематичного випуску юридичного журналу “Право України” (№ 11 за 2025 р.), членом редакційної колегії якого професор В. Сташис був понад 50 років.

В. Сташис